

OBJEKT I NYNÄSHAMNS SOCKEN

1 FJÄTTERSJÖN	40
2 KARLSTA - NORVIK	42
3 KVARNÄNGEN - KVARNBÄCKEN - HAMMARHAGEN	44
4 NYNÄS GÅRD	46
5 SÖDRA NYNÄSHAMN	48
6 BEDARÖN	51

1 FJÄTTERSJÖN

Karakteristik: Relativt opåverkad, näringsfattig sjö omgiven av stora sammanhängande skogar. Hotade arter som **storlom** och **murgröna**.

Klass: 2 - 3 B Z H F L

Områdesbeskrivning: Fjättersjön är belägen strax väster om Nynäshamns tätort.

Sjön omges av en förhållandevis varierad vegetation vars trädskikt till största delen utgörs av barrträd. Stora arealer domineras av föryngringsytor och barrträdsplanteringar av olika ålder. Även naturskogsartad grov granskog har avverkats. Fjätterns stränder är liksom den omgivande skogen varierad. Tallhällmarker och nakna hållar som stupar ner i sjön, strandnära skog av björk, al och sälg och igenvuxna vikar som domineras av flaskstarr, vass och kaveldun är de förekommande strandtyperna. Andra vanliga växter vid stränderna är sjöfräken, gul svärdslilja och vattenblink.

Inslag av hassel samt storvuxen sälg, ek och asp är vanliga inom vissa delar av de strandnära områdena. En av de många uddar som skjuter ut i sjön bär tydliga spår av jordbruk. Arter som påträffas här är bl a körsbär, apel, päron, oxel, rönn och tall samt björnbär, gråfibbla, teveronika, ärenpris, harklöver, backlök, jungfrulin, fårsvingel, backnejlika, nattviol och skogsknipprot. Den omgivande barrskogens fältskikt hyser vanliga arter som blåbär, lingon, mjölon, kruståtel och skogskovall för att nämna några. Arter som t ex mattlumner och linnea förekommer också. Två lokaler med den hotklassade **murgrönan** är belägna vid sjöns södra strand. De omgivande vägarnas diken hyser växter som backvial och gökblomster.

I sjön Fjättern har häckande **storlom** observerats under en lång rad av år. Kricka, skogsduva, skogssnäppa, rödbena, tofsvipa och lärkfalk häckar vid Fjättern. Flodkräfta förekommer i sjön och regnbågslox har planterats in av Nynäshamns fiskevårdsförening. Vid inventeringen av landmollusker 1953-55 hittades den ovanliga och starkt specialiserade snäckan *Vertigo antivertigo* vid stranden av Fjätterns sydvästra vik.

Väl upptrampade stigar omger sjön.

Bedömning: Bebyggelseexploatering inom sjöns avrinningsområde är oförenlig med bevarandet av objektets höga värden. De gamla åker- och ängsmarkerna bör inte planteras igen. Avverkning av åldriga och grova samt strandnära träd är ej önskvärd. Murgrönans växtlokaler bör inte utsättas för kalavverkning

(SVL §21). Risken för läckage av petroleumprodukter från motorbanan utgör eventuellt ett allvarligt hot mot sjön.

Litteratur:

Magnusson (1987)
NOF (1991)
Proschwitz von (1989)
Puke (1974)
Rydberg (1974)

2 KARLSTA - NORVIK

Karakteristik: Ett mycket stort och sammanhängande våtmarksområde. Betade hagmarker. Ädellöv- och barrskog. Tallhällmarker, små kärr och små lundpartier. Förekomst av ett ytterst sällsynt halvgräs, vippstarr.

Klass: 2 - 3 B Z H N P

Områdesbeskrivning: Området sträcker sig i nordöstlig riktning från Nynäshamns tätort. Stora industrikomplex gränsar till områdets östra delar.

Delobjekt:

2a) Karlsta

2b) Norvik

2a) Karlsta. De lundartade områden som ingår i objektet är mycket varierade. Längs sluttningarna alternerar torra och fuktiga lundpartier. De torrare markerna är bevuxna med bl a fågelbär och lundgröe. Ek, ask, al, hassel, ormbär, liljekonvalj och trolldruva dominerar de fuktiga lundpartierna. Sankmarkerna, vilka utgör ett dominerande inslag i delområdets södra del, är till en del trivialiserade genom den röjning som genomförts med påföljande slyuppslag. De partier som inte röjts hyser inom vissa delar en förhållandevis orörd och välutvecklad vegetation i fältskiktet med bl a ängsull, rankstarr, flaskstarr, mannagräs och vattenblink. Alldeles invid det nybyggda industriområdet är ett välutvecklat mindre alkärr beläget. Vegetationen utgörs av bl a al, ask, mannagräs, stinksyska, gråstarr, skogssäv, besksöta och nässlor. Barrskogen inom området hyser karakteristiska arter som kruståtel, ängskovall och ekorrhör samt blåbärs- och lingonris. I delområdets norra del förekommer hagmarker med en rik flora bestående av bl a **fältgentiana**, darrgräs, backnejlika, solvända, nattviol, spåttistel och kattfot. Det omgivande jordbrukslandskapet är buskrikt.

Bland områdets häckfåglar märks ormråk, kattuggla, tofsvipa, buskskvätta, höksångare och hämpling. **Tornfalk** ses ofta i området.

I en bergssluttning (600 m sydost om Karlsta) förekom taggsnäcka och **Vitrea contracta** vid landmolluskinventeringen 1953-55. Dessa snäckor är lövskogsarter med stora krav på sin livsmiljö.

2b) Norvik. Vegetationen inom detta område, som för ett antal sekler sedan utgjorde en havsvik, domineras av rörfilen, vass, flaskstarr, jättestarr, vasstarr och kaveldun. Dessa stora, öppna partier kantas av en lövträdsbård bestående av ibland mycket grova och storgrova träd. En del döda träd förekommer. Skog av lundkaraktär dominerar kärrets närmaste omgivning i övrigt.

Trädskiktet utgörs i dessa partier av bl a fågelbär och andra ädellövträd samt inom de västra delarna av mycket grova granar och tallar. Viss avverkning av grov tall och gran har skett i samband med de större slutavverkningar som genomförts inom de i norr angränsande områdena. Buskskiktet består av hassel och måbär. Den mycket sällsynta och kalkkrävande växten vippstarr växer i Norviksträskets norra delar. Lundvegetationens fältskikt domineras av lundgröe, liljekonvalj, ormbär och trolldruva.

Följande häckfåglar redovisas av NOF: **Mindre hackspett**, skogsduva, vattenrall och stjärtmes.

Bedömning: Kärrmarkerna är unika då det mycket sällsynta vippstarr växer här. Hela avrinningsområdet bör med anledning av detta hanteras varsamt då vippstarr missgynnas av hydrologiska störningar, övergödning eller drastiskt förändrade ljusförhållanden.

Gödning eller upphörd hävd av hagmarkerna spolierar de naturvärden som dessa hyser. I delar av hagarna sker ett alltför intensivt bete med stålskodda hästar, vilket påverkar den värdefulla hagmarksfloran negativt. Rönning eller avverkning av bland- och ädellövsregen bör undvikas eftersom de har en viktig funktion för många växt- och djurarter.

Litteratur:

Beier (1988)
Beier & Mörtberg (1988)
Ericson (1985)
NOF (1991)
Proschwitz von (1989)
Rydberg (1974)

3 KVARNÄNGEN - KVARNBÄCKEN - HAMMARHAGEN

Karakteristik: Tätortsnära område, som berörs av väg, järnväg och sportanläggning. Blandskog och ädellövbekant. Åkermark.

Klass: 3 B Z F N P

Områdesbeskrivning: Området är beläget omedelbart NV om Nynäshamns tätort.

Delobjekt:

- 3a) Kvarnängen**
- 3b) Kvarnbäcken**
- 3c) Hammarhagen**

3a) Kvarnängen. Ädellövskog och blandskog med ett mycket varierat trädskikt. Skogen är delvis kraftigt igenvuxen med hassel och asksly. Jämfört med det angränsande Nynäs gods-området är florans artfattig karaktär, och domineras av arter som lundgröe, stenbär och nejlikrot. Fåglar som häckar i området är bl a **mindre hackspett**, ormvråk, skogsduva, buskskvätta, rosenfink, **stenknäck** och härmsångare.

I lundmiljön vid Nynäs gods kyrkogård förekom de krävande lövskogssnäckorna taggsnäcka, busksnäcka och krattsnäcka vid landmolluskinventeringen 1953-55. Ett stort bestånd av stånds växer i en vägskärning vid Torö sten. Här förekom under 1990 en population av den hotade **karminspinnaren** (se även område 62).

3b) Kvarnbäcken Bäckens avvattnar Älrviken, och rinner fram som en å genom sankmark och åkermark på sin väg ut i Nynäsviken vid Nynäs gods. Den sista sträckan ut mot viken har bäcken delvis fått behålla sitt naturliga lopp, men rinner vid godset i en stensatt kanal med små strömpartier. (Denna del av bäcken ingår i område 4, Nynäs gård). Längs åsträckan längre uppströms växer bl a bladvass, skogssäv och kaveldun. Många fåglar uppehåller sig vid ån. Bäckens är en reproduktionslokal för id.

3c) Hammarhagen. Strax söder om järnvägsbron ligger en mindre sandtäkt, mellan järnvägen och industriområdet Hammarhagen. Vid täkten växer stora bestånd av den hotade ärtväxten **vingvial**. Här finns också en mindre koloni med den sällsynta grävstekeln bivarg.

Täktområdet används som upplag för jordmassor, och slänterna har planterats med tall.

Bedömning: Ädellövbestånden vid Kvarnängen bildar tillsammans med område 4 (Nynäs gård) ett större, sammanhängande skogsområde med ett stort inslag av ädellövträd. Området har trivialiserats, bl a genom närheten till vägen och sportanläggningarna. Marken i delar av området är kraftigt nedskräpad. Ädellövskogen har trots detta ett högt naturvärde eftersom det är ett av kommunens största sammanhängande områden av denna skogstyp. Genom sin storlek och sin höga andel ädla lövträd faller området under ädellövskogslagens bestämmelser, vilket måste uppmärksammas vid ev. skogsvårdsåtgärder. Ett småskaligt skogsbruk med inriktning på kvalitetsvirke (ädellöv) torde vara möjligt att förena med naturvärdet i delar av detta område (berör område 3).

Kvarnbäcken används som undervisningslokal av den närbelägna gymnasieskolan. Anläggningar som påverkar bäcken och dess närmaste omgivning negativt är inte möjliga att förena med bevarande av naturvärdet. Åtgärder för att minska närsaltsläckaget till bäcken och dess upprinningsområde bör prioriteras.

Sandgropen vid Hammarhagen är för närvarande den enda kända lokalen för bivarg i kommunen. Genom att inte plantera igen de sandslänter som är fria från vegetation, framför allt i norra delen av sandgropen, kan **vingvialen** och den sällsynta stekeln ges fortsatta livsmöjligheter i området.

Litteratur:

Länsstyrelsen (1976a,1983,1989a)
NOF (1991)
Nynäshamns kommun (1988)
Proschwitz von (1989)

4 NYNÄS GÅRD

Karakteristik: Herrgårdspräglad kulturlandskap. Ädellövskogar, alkärr, blandskogar och vassdominerade havsvikar. Hotklassade arter och stor orkidérikedom. Viktigt närströvsområde och friluftsområde.

Klass: 2 - 3 B Z N L K P

Områdesbeskrivning: Nynäs gård ligger i direkt anslutning till Nynäshamns tätort.

Hela området präglas starkt av det för Sörmland typiska sprickdalslandskapet. De lerfyllda sänkorna är uppodlade och höjderna skogbevuxna. Artsammansättningen och trädskiktets struktur visar på en mycket lång skoglig kontinuitet, speciellt inom områdets södra delar.

Ek, gran, asp, sälg, lind, fågelbär, ask och lönn av ibland mycket grova dimensioner ingår i dessa frodiga blandskogars trädskikt. Hassel och björnbär ingår i buskskiktet. Fältskiktet består av bl a ormbär, **sårläka**, hässlebrodd, lundelm, nattviol, tvåblad, trolldruva, skogsknipprot, smånunneört och tulkört.

Strax söder om själva gården finns en välvuxen hassellund där ramslök dominerar fullständigt i fältskiktet. De torra hällmarkerna domineras av tall, ek, rönn och björk. I fältskiktet återfinns här ängskovall, lundgröe och tulkört. Inom området finns mycket fina alkärr. Ett av dessa har extremt välutvecklade socklar. Rankstarr, missne och älggräs är några av de arter som dessa alkärr hyser. Den hotade **alsidenmossan** förekommer med flera kolonier i alkärret. Andra anmärkningsvärda mossor som påträffades i detta område vid inventeringen är vågig praktmossa och hasselsprötmossa.

På områdets igenväxande ängsmarker växer arter som svinrot, ängsvädd, darrgräs, ärenpris, svartkämpar, vårbrodd, skogsnäva, ängsgröe, gullviva, hagfibbla och brudbröd.

De stora slånbarssnår som finns inom vissa delar av området gynnar liksom den övriga vegetationen en rik fågelfauna. Några av de fågelarter som förekommer inom området är törnsångare, rosenfink, grönsångare, ormvråk, kattuggla, **mindre hackspett**, spillkråka, skogsduva, stjärtmes, hämpling, **stenknäck**, härmsångare, **nötkråka** och törnskata. Goda livsbetingelser erbjuds även hålbyggande fåglar och insekter vilka kräver grovvuxna och åldriga träd för sin överlevnad. Den sällsynta och hotade **mindre trärfjärilen** lever i området. Arten är beroende av äldre, grova aspar för sin överlevnad.

Bedömning: Ingen slutavverkning, röjning eller dikning bör genomföras då det inte är förenligt med bevarandet av de nuvarande, mycket höga, naturvärdena. Detta innebär att området bör säkerställas genom förordnande som naturreservat.

Hävden av hagmarkerna måste återupptas om floran och faunan som tillhör dessa marker ska bibehållas. Anläggning av golfbana, camping eller liknande är inte möjligt att kombinera med bevarandet av områdets stora natur- och friluftsvärden.

Litteratur:

Andersson (1990)

Beier (1988)

Länsstyrelsen (1977a,1983)

NOF (1991)
Rydberg (1974)
SNF (1982)
Sundin (1968)
SVS (1986)
Wallentinus (1970)

5 SÖDRA NYNÄSHAMN

Karakteristik: Ett större sammanhängande, tätortsnära och mycket kuperat skogsområde av förhållandevis orörd karaktär. Halvö i mellanskärgård med karakteristisk vegetation som präglas av ett stort lövträdsinslag. Välbesökt friluftsområde. Förekomst av sällsynta och hotade växtarter.

Klass: 2 - 3 B Z G F N L

Områdesbeskrivning: Halvö som ligger i direkt anslutning till Nynäshamns tätort.

Delobjekt:

5a) Norrhagen

5b) Hamnvik

5c) Lövhagen

5d) Västra Hamnvik

5e) Sandhamnsskogen

5a) Norrhagen Den dominerande vegetationstypen utgörs av hålltallmark och blåbärsbarrskog med ett för dessa skogar typiskt fältskikt bestående av bl a ekorrhår, skogsstjärnblomma, blåbär, lingon och ängskovall. Partier med ett stort inslag av ädellövträd förekommer också liksom partier med grova, åldriga granar. Fältskiktet på dessa marker består av bl a skogsknipprot, **sårlåka**, hässlebrodd, ormbär, trolldruva och liljekonvalj. Inslaget av hassel är bitvis betydande inom de ädellövdominerade partierna.

Markerna kring Sofiero präglas av det småskaliga skärgårdsjordbruk som bedrivits där, men som numera är nedlagt. Hävdgynnade vegetationssamhällen bestående av bl a brudbröd, gullviva, ärenpris, harstarr, knägräs, ängsgröe och nattviol återfinns kring den nedlagda åkermarken. Områdets strandlinje är mycket lång vilket gör att havet präglar naturförhållandena i stor utsträckning. Vål upptrampade stigar finns inom området.

Bland häckfåglarna förekommer ormvråk, järpe, spillkråka och skogsduva. **Hasselsnok** har observerats i området (jämför 5d).

5b) Hamnvik. Ädellövskog som domineras av ek och hassel utmed en bergsbrant. Söder om detta skogsparti är ytterligare en dunge med ädellövskog belägen. Aspinslaget är dock relativt stort inom detta parti. Mellan dessa båda skogspartier finns igenlagd åkermark. Hela området präglas av de avverkningar och den röjning samt städning som företagits. Vegetationen i fältskiktet är utomordentligt rik. Exklusiva lundgräs som lundskafing, lundslok och **strävlost**a växer här. Andra växter som förekommer i området är **myska**, **sårlåka** och glansnäva. Den röjning och utglesning som skett av träd- och buskskiktet är förmodligen en bidragande orsak till att några av dessa krävande arter idag endast förekommer på mycket

begränsade partier i sluttningen. Lundgröe och skogsvicker utgör dominerande inslag i fältskiktet. Den hotade **almlaven** samlades in 1962 från en gammal ek i området.

Kattuggla och skogsduva häckar i området. Vid landmolluskinventeringen 1953-55 påträffades taggsnäcka, krattsnäcka och Aegopinella pura i branten 200 meter sydost om Hamnvik. Området ingår i en undersökning om värmetidens ädellövskogar.

5c) Lövhagen. Området i sin helhet utgör förmodligen Nynäshamns viktigaste friluftsområde. Skärgården har en tydlig inverkan på floran vilket bl a tar sig i uttryck i den relativt rika förekomsten av björnbär.

Längs med stigarna och cykelvägarna finns en artrik flora bestående av bl a brudbröd, knägräs, vårbrodd, harstarr, darrgräs, gökblomster, rörfen, blåtåtel, gullviva och prästkrage. Strändernas vegetation är emellanåt relativt exklusiv med arter som vejde och strandärt. Strandvegetationen domineras dock av arter som t ex blåstång, vass, blåsäv, strandråg, saltåg, havssäv och grönslick. De marker som inte utgörs av klippor och hållar med sparsamt förekommande vegetation såsom gaffelbräken, gul fetknopp, ljung, stensöta och tulkört domineras av blandskog bestående av gran, ek, tall, björk, lingon, kruståtel, örnbräken och liljekonvalj samt ängs- och skogskovall.

Övergången mellan hållmarkerna och blandskogen utgörs ofta av mer eller mindre lågvuxna, helt lövträdsbevuxna partier. Här växer bl a fågelbär, björk, rönn, ek, björnbär, lundgröe och liljekonvalj. Mindre kärr förekommer utspridda över området. Vissa av dessa kärr är mycket frodiga och vegetationen utgörs av al, stinksyska, älggräs, besksöta, vänderot, nässlor och mannagräs. Ibland övergår dessa sankmarker i en lundartad vegetation bestående av bl a ek, asp, gran, hassel, lundgröe, hässlebrodd, majbräken, ekbräken, **sårläka** och trolldruva.

Det jordbruk som förekommit inom området har efterlämnat den åkermark som numera brukas som vall. I kanten av vallen återfinns avsnitt där vissa ängsväxter har hållit sig kvar trots upphörd hävd. Exempel på sådana arter som fortfarande finns inom området är backlök, backnejlika, nattviol, prästkrage, gullviva, liten och stor blåklocka, väddklint, gråfibbla, bockrot och backsmörblomma.

Bland häckande fåglar kan skogsduva, spillkråka, **mindre hackspett** och stjärtmes nämnas.

Vid Knappelskär finns den största och mest representativa tunnelgrottan i Stockholms län. Knappelskär förbinds med fastlandet av en välutvecklad tombolobildning vilken används som badstrand.

5d) Västra Hamnvik. En bergsrygg med delvis branta sidor bildar en udde som avgränsar Hamnviken från Nynäsviken i väster.

Hållmarkstallskog med inslag av ek och en dominerar de högre liggande partierna. Fältskiktet utgörs här av ljung, lingon, getrams, tulkört och bergssyra. I de flackare partierna växer en äldre granskog bestående av förutom gran även ek, asp och björk.

Berget är ett fint utsiktsberg över den omgivande innerskärgården. Området är också en välanvänd lekplats för barn som bor i närheten. **Hasselsnok** har en av sina få kända förekomster i kommunen just på denna solexponerade udde.

5e) Sandhamnsskogen. Området utgörs av ett högt beläget skogsområde i anslutning till Nynäshamns tätort. Hällmarkstallskogen dominerar området areellt och den småbrutna berggrundsytan ger upphov till skyddade sänkor och fuktstråk mellan bergknallarna.

Trädskiktet är mycket varierat, i utsatta lägen finns partier med något som kan liknas ekkrattbestånd, och här kryper även granarna längs marken. I övrigt är inslaget av sälg och al stort på de sankna och fuktiga markerna, medan oxel, rönn, björk och asp blandar sig med barrträden på torrare mark. Fältskiktet är representativt för naturtypen, utan märkligare inslag. Växtsamhällen av ristyp dominerar vilket innebär att blåbär, vårfryle, ekorrbär, lingon och ängskovall utgör de vanligaste arterna. Ett välutvecklat bottenskikt av brunmossor förekommer inom vissa partier av skogen.

Skogsduva och spillkråka häckar i området. Vid Kroksundsudden är en tektonisk sprickgrotta belägen.

Bedömning: De byggnader som förekommer inom delobjekt a) har tillsammans med viss skyltning givit området en slags privat prägel vilket inte är lämpligt då området, liksom de övriga områdena, utgör ett mycket viktigt närströvområde för nynäshamnsborna. Att delobjekt b) är beläget strax intill Nynäshamns tätort får inte innebära att förutsättningarna för de sällsynta och hotade gräsarterna och snäckorna spolieras genom parkskötsel eller annan exploatering. **Almlaven**, som gått tillbaka i hela landet under senare år, bör eftersökas vid Hamnvik. Det är troligt att varje form av bebyggelse- eller annan exploatering inom det berörda området (delobjekt d) utgör ett allvarligt hot mot den hotklassade **hasselsnoken** som är fridlyst över hela landet.

Avverkningar eller andra skogliga åtgärder inom området är olämpliga liksom igenplantering av jordbruksmarken om de nuvarande natur- och friluftsvärdena skall bibehållas. Övrig exploatering som t ex anläggande av småbåtshamnar och campingplatser bör ej genomföras, eftersom detta skulle minska områdets värde för rörligt friluftsliv.

Litteratur:

Abenius (1989a)

Beier (1988)

Länsstyrelsen (1977a,1983,1984)

NOF (1991)Proschwitz von (1989)

Rydberg (1974)

SNV (1982a)

6 BEDARÖN

Karakteristik: Representativ mellanskärgårdsnatur. Spår av skärgårdsjordbruk. Viktigt område för lokalt friluftsliv. Växtlokaler för hotade och sällsynta mossor.

Klass: 2 - 3 B F K

Områdesbeskrivning: Mellanskärgårdsområde, beläget strax öster om Nynäshamns tätort.

Ögruppen är uppbyggd av en serie bergryggar som sträcker sig i nord-sydlig riktning, och består av Bedarön med halvön Inre gården, Yttre gården och ett stort antal mindre öar öster om dessa.

De dominerande vegetationstyperna är kala klippor med inslag av hållkarsvegetation samt hållmarkstallskog. På strandklippor växer bl a strandkvanne, gulkämpar, strandaster och strandmaskros. Hållmarkerna är bevuxna med artfattiga växtsamhällen, där ris som blåbär, kråkbär och ljung dominerar. Där ett tunt jordtäckte har utbildats förekommer betydligt artrikare torrbackar med örter som mandelblom, nagelört och lunddraba. I skyddade lägen finns också partier med en välväxt barrblandskog, omväxlande med små fuktstråk med al, sälk och björk. På lågor i något fuktigare skogspartier växer bl a långfliksmossa, en art som indikerar att skogen har kvalitéer som gynnar en mer krävande och exklusiv epifytflora.

Lövskog förekommer dels i anslutning till kulturmark, framför allt på Bedarön, men också som dominerande vegetationstyp där skärgårdsklimatet håller nere barrträden. På ön Stora Rammklöv växer en välutbildad maritim lövskog.

Delar av ögruppen har inte berörts av något mer omfattande skogsbruk i modern tid. En del bestånd har gallrats, och vindfällena och enstaka träd har tagits ut. Ett undantag utgör dock Inre gården, där större avverkningar har företagits.

Flera av de små öarna öster om Bedarön hyser en värdefull häckfågelfauna. Här förekommer bl a ejder, **labb** och måsfågel. Vattenområdet är ett viktigt rast- och övervintringsområde för sjöfågel, 1000-tals viggår brukar kunna ses i vattnen runt Bedarön. Lärkfalk häckar ibland på öarna.

Delobjekt:

6a) Bedarön

6b) Yttre gården

6a) Bedarön. De inre delarna av ön utgörs av ett igenväxande kulturlandskap, inramat av högre belägna hållmarker. I slutningarna ovanför den obrukade åkermarken växer en flerskiktad blandskog, med gamla solitärträd av ek och ask tillsammans med gran, fågelbär, björk, rönn och oxel. Fältskiktet är delvis av lundartad typ, med arter som gullviva, nattviol, bockrot och större bestånd av tvåblad. Högre upp i slutningen dominerar blåbärsris.

Öns nordöstra del är bevuxen med en relativt opåverkad hållmarkstallskog med ett stort inslag av lågor i olika nedbrytningsstadiet. I detta område förekommer mossorna slät klipptuss och kustsnurrmossa, två suboceaniska arter som är ovanliga i regionen och har sin nordliga utbredningsgräns på svenska ostkusten i Uppland.

Vid Norrvikens sydöstra sida finns ett alkärr, med mycket artrik mossflora. I fältskiktet noterades här ormbär, ängsruta, ängsbrässa, sloknunneört, skogsbräken och trolldruva och bland mossorna bl a källtuffmossa, stubbspretmossa, fingermossa och vedblekmossa. I anslutning till alkärret finns ett äldre granbestånd i en fuktig slutning ut mot kulturmarken. Några av gammelgranarna har vindfällts och bildar nu imponerande lågor. På murken ved i detta område påträffades den hotade **gröna sköldmossan**.

På skalgrus i en brant vid östra sidan av Norrvikens inre del växer de kalkkrävande arterna kalklansmossa och mjuk planmossa.

Skogsduva och gransångare noterades vid inventeringen. Det stora inslaget av gamla grova löv- och barrträd på Bedarön har stort värde för fåglar med speciella miljökrav.

6b) Yttre gården. Större delen av ön är bevuxen med hällmarkstallskog. I lägre belägna partier växer barrblandskog med ett fältskikt av blåbärsristyp. Här förekommer också små alkärr, med bl a hultbräken och kabbeleka i fältskiktet och i bottenskiktet bland många andra mossor kärrskedmossa, tät fransmossa, skogssäckmossa och späravitmossa.

Stränderna är till största delen klipp- och stenstränder. På öns sydvästra del finns en sandstrand med strandväxter som strandärt och strandråg, och på sydöstra sidan en strandäng med bl a rödsäv. I närheten av bebyggelsen på norra delen av ön växer slätterblomma i ett kärr som håller på att växa igen. Troligen förekom en viss hävd av detta område i äldre tid, eftersom krävande kärrväxter som orkidén kärrknipprot uppges i äldre litteratur från området.

På en västvänd klippbrant på västra sidan av ön, SO om Ådhällan, växer den mycket ovanliga och hotade mossan **stor klipptuss**. Stor klipptuss förekommer på enstaka lokaler i västra Sverige, med utpostlokaler i Blekinge och Uppland. Endast fem fynd av arten är gjorda i Sverige efter 1950. Klippbranten där mossan växer är utbildad i en av de diabasgångar som slår igenom ön i NV-SO riktning. Området närmast branten utmärks av att några välväxta ekar står tillsammans med hällmarkstallarna.

Bedömning: Bedarön är av tradition ett viktigt utflyktsmål för Nynäshamnborna. Det går lätt att komma ut med en liten båt, och att hitta en egen liten ö eller strand. Ingen bebyggelseexploatering utöver den befintliga, eller annan exploatering är önskvärd om dessa kvalitéer ska bevaras. Norr om Sohlmansviken har ett omotiverat stort område stängslats in som tomtmark, vilket är olämpligt med tanke på öns stora värde för friluftslivet.

Det igenväxande kulturlandskapet på Bedarön har höga naturvärden. Det vore värdefullt om successionen kunde hållas tillbaka i delar av området, t.ex. genom att de gamla ädellövträden i skogsbrynen längs den öppna kulturmarkens västra sida friställdes genom försiktiga, återkommande gallringar. Däremot bör inga sådana åtgärder ske i det mycket värdefulla område som redovisas sydost om Norrviken, eftersom de naturvärden som finns i detta område är beroende av orörda förhållanden.

Ett återhållsamt skogsbruk som är anpassat till skärgårdsmiljön har bidragit till de naturvärden som området hyser idag. Den typ av skogsbruk som i sen tid bedrivits på Inre gården hör inte hemma i den känsliga skärgårdsmiljön, och bör inte utsträckas till övriga delar av arkipelagen.

Vid lokalen för den hotade mossan **stor klipptuss** på Yttre gården bör inga skogliga åtgärder företas, eftersom det är viktigt att ljus- och fuktighetsförhållandena vid branten inte förändras. Även andra arbetsföretag som berör växtlokalen måste undvikas.

Litteratur:

Hafström (1912)
Hedenäs (1990)
Länsstyrelsen (1983,1985b)
NOF (1991)
Rydberg (1974)